

ՀԱՋԻՇ ԶՆՂԻ
ՔՐԴԱԿԱՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ

891.575

Հ-34

Հայկական Գրական

30 MAY 1941

891.575.

Σ-34

42

ՀԱՅԻՆ ԶՆԴԻ

ՔՐԻՄԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԻՄԿԱՆ
ՀԵՔՅԱԹՆԵՐ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՍՍՀՐԱՏ

ՀԼԿՅԵՄ ԿԿ ԿԻՑ ՄԱՆԿԱ-ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ
ՑԵՐԵՎԱՆ

1940

1535
41

Аджио Джинди
КУРДСКИЕ НАРОДНЫЕ СКАЗКИ

Армгиз, Ереван
1940

ՅԵՐԿՈՒ ԱՂՎԵՍ

Մի անգամ յերկու աղվես ընկերացան:

Մի որ աղվեսներից մեկն ասաց մյուսին.

— Յեղբայր, դու քանի հնարագիտություն գիտես:

Ընկերը պատասխանեց.

— Յես գիտեմ քառասուն հնարագիտություն, իսկ դու քանիսը գիտես:

— Յես ել յերկուսը գիտեմ:

Այդ ժամանակ քառասուն հնարագիտություն իմացողն ասաց.

— Վոր այդպես ե, դու ինձ ընկեր չես կարող լինել:

— Ինչո՞ւ չեմ կարող.— զարմացած հարցրեց առաջին աղվեսը:

Յերկուսը աղվեսը պատասխանեց.

— Շատ պարզ, յես քեզանից գիտուն եմ. դու միայն յերկու հնարագիտություն գիտես, իսկ յես՝ քառասունը:

* * *

Այդ որվանից աղվեսներն իրարից բաժանվեցին, բայց յեղավ մի որ, վոր նրանք նորից իրար հանդիպեցին: Այս անգամ քառասուն հնարագիտություն իմացող աղվեսը գտնվում եր թափարդում:

Յերկու հնարագիտություն իմացող աղվեսը տեսնելով նրան, ասաց.

— Յեղբայր, այդ ի՞նչ եմ տեսնում, եդ ի՞նչ որի յես ընկել:

Այդ ժամանակ աղվեսը թափարդի միջից պատասխանեց.

— Ել ի՞նչ հարցնելու ժամանակ ես գտել. կորած լեմ,
հնար ունե՞ս՝ տես:

Առաջին աղվեսը մի քիչ մտածելուց հետո ասաց.

— Յեղբայր, մի մտածի, հնարը գտա:

Արի մենք սատկած ձկանանք, դու այդտեղ քո թա-
կարդի մեջ փովիր, իսկ յես ել քեզանից մի քիչ հեռու:
Յես գիտեմ քիչ հեռու վորսորդը պիտի դա և քեզ թա-
կարդից հանի. հետո նա պիտի հետ դառնա նույն ճանա-
պարհով, վորտեղ յես կլինեմ պառկած: Հենց վոր ինձ
տեսնի, շատ կուրախանա, քեզ կգնի գետին և կվազի
դեպի ինձ, վոր վերցնի: Այն ժամանակ դու քո տեղից
կփախչես, յես ել՝ իմ տեղից և այգալիտով յերկուսս ել
կաղաավենք վորսորդի ձեռքից:

— Կեցցես,— ասաց քառասուն հնարագիտութիւն
իմացող աղվեսը,— լավ հնար ե, այդպես ել կանենք: Յե-
րանի յես ել քեզ նման յերկու լավ հնարագիտութիւն
իմանայի, քան թե այսպիսի քառասունը, վոր ինձ այս
որին հասցրեց:

ԱՂՎԵՍՆ ՈՒ ԱՌՅՈՒԾԸ

Մի որ աղվեսը գնաց առյուծի մոտ, ասաց.

— Յեղբայր առյուծ, արի ընկերանանք ու միասին
վորս անենք, ապրենք:

Առյուծը շատ ուրախացավ. աղվեսի հետ ընկերացավ,
նրանք սկսեցին միասին ապրել ու միասին վորս անել:
Աղվեսն առյուծի ուժը տեսնելով՝ մի որ ինքն իրեն ա-

սաց. «Պետք է առյուծից աղատվել, թե չե սա փորձանք
կրեքի գլխիս»:

Մի անգամ, յերբ աղվեսն ու առյուծը դուրս յեկան
փոխի, աղվեսն առջևից եր գնում, առյուծին կամաց-կա-
մաց տարավ հասցրեց մի բարձր ժայռի գլուխ և այնտեղ
կանգ առնելով, չորս կողմը նայեց ու խոր ախ քաշեց:

Առյուծն ասաց.

— Յեղբայր, ինչո՞ւ այդպես ախ քաշեցիր:

— Եհ, — ասաց աղվեսը, — աչքերս կուրանային, ախր,
յես ու քո հանգուցյալ հայրը շատ սիրով յեղբայրներ
եկինք: Մենք գալիս ելինք այս ժայռի վրա բարձրանում:
Հայրդ այս ժայռից թռչում եր ներքև, աչքերս կուրա-
նան, ենպես եր թռչում, ինչպես թեթև մի ծիռ:

Առյուծն ասաց.

— Յեղբայր, եղպես հո յես ել կարող եմ:

Աղվեսն ասաց.

— Յեղբայր, յեթե դու կարողանաս այնպես թռչել,
ինչպես քո հանգուցյալ հայրն եր թռչում, այն ժամանակ
հենց կիմանամ, թե նա սաղ ե ու չի մեռել:

Առյուծը հպարտացավ, յետ-յետ դնաց, ուժ հավաքեց
և հանկարծ բարձր ժայռից իրեն գցեց ներքև: Ներքև ընկնելով
փտները շարդեց և ուշագնա պառկած եր: Աղվեսը հենց
իմացավ, թե առյուծը մահացել է, ուրախ-ուրախ վրա
վազեց, վոր առյուծին անուշ անի: Առյուծը հանկարծ
նրան իր յերկու թաթերի մեջ առավ, ասելով.

— Խորամանկ աղվես, մյս եր քո յեղբայրությունը,
հա... — ու սկսեց աղվեսի կոկորդը ճզմել:

Աղվեսն սկսեց կեղծավոր լեզու թափել, թե ինքը
չեր ուզում, վոր առյուծն եղ որին ընկներ: Բայց առյուծն
այլևս չհավատաց նրա խոսքերին: Ու աղվեսն. իր մահը
առյուծի վերավոր թաթերի մեջ գտավ:

ԱՂՎԵՍԻ ՎԿԱՅԱԿԱՆԸ

Ժամանակով աղվեսը գայլից շատ եր վախենում: Մի
ար մտածեց, թե ինչպես անի, վոր փորձանք բերի գայլի
դիմին. վեր կացավ, գնաց նրա մոտ, ասաց.

— Գայլ ջան, արի յեղբայրներ դառնանք:

— Լավ ես ասում, — ասաց գայլը, — բայց քեզնից
ինձ ի՞նչ ոգուտ:

Աղվեսն ասաց.

— Ինչպես թե, ինչ ոգուտ, բոլոր գյուղերը մտնելու
վկայական ունեմ, վոր գյուղն ուղենամ կմտնեմ, շներն
ինձ չեն դիպչի: Յես քեզ կտանեմ գյուղերի մոտ, շները
մեզ վրա չեն հարձակվի, դու ել ամեն գյուղից մի վոշ-
խար կփախցնես, կրեբես, անուշ կանենք:

— Գայլը մտածեց, ասաց.

— Լավ ես ասում, քանի վոր այդպիսի վկայական
ունես, արի յեղբայրանանք:

Այդպիսով, աղվեսն ու գայլը յեղբայրացան. մի քանի
որ իրար հետ հաշտ ման յեկան: Մի որ ել աղվեսն ասաց
գայլին.

— Գայլ յեղբայր, արի գնանք ես մոտիկ գյուղի մոտ,
տեսները մի բան չենք կարող բերել:

Գայլը համաձայնեց, վեր կացան գնացին: Աղվեսը
նրան տարավ գետի այնպիսի մի գյուղ, վորտեղ շները
շատ ելին: Հենց վոր նրանք մոտեցան գյուղին, գյուղա-
ցիները շներին քրտովն գայլի յետևից, իրենք ել դա-
դառակները վերցրած վազեցին: Աղվեսն առջևից եր փախ-
չում, գայլը, յետևից, գայլը բղավում եր.

— Յեղբայր, վկայականդ հանիր...

Բայց ինչ վկայական, ինչ բան։ Աղվեսը փախավ, դայլը մնաց շների մեջ, նրա բուրդը գզիցին ու հազիվ կարողացավ ազատվել։

— Լավ, խորամանկ աղվես, — փնթփնթաց դայլն ու սպասեց մինչև լուսանալը։

Աղվեսը տեսավ հեռվից դայլը որորվելով, շշմած գալիս է, ասաց.

«Յես դայլին խաբեցի, այս անգամ դայլն ինձ կուտի»։ Մտածեց, մտածեց, վեր կացավ գնաց դայլին դիմավորելու, դայլը զայրացած կանչեց.

— Խորամանկ աղվես, ինձ փորձանքի մեջ գցեցիր, ինքդ փախա՞ր։ Դու վկայական չունես, սուտ եյիր ասում։ Աղվեսն ասաց.

— Վույ, քոռանամ, դայլ յեղբայր, այդ ինչե՞ր ես ասում։ Դայլն ասաց.

— Հապա ինչո՞ւ չեյիր ցույց տալիս վկայականդ։ Աղվեսն ասաց.

— Տունդ քանդվի, այդ բոպիչին քարաուղար վճրտեղից բերելի, — այն ել այդ բարձունքի վրա։ Մինչև քարաուղարը դար վկայականը կարդար, շները քեզ ել կուտեյին, ինձ ել. դրա համար ել վկայականը ցույց չտվի։ Դայլը պարտված ձայնով ասաց.

— Յեղբայր աղվես, լես մեղա, դու ճիշտ ես ասում։

ՔԶՐՔԱՆՈՒՆ

Ժամանակով Գլորիանուն անունով մի մարդ է լինում։ Եդ մարդը աղվեսից շատ է վախենում, դրա համար ել ասելից խկի դուրս չի գալիս։

Մի անգամ Բզրքանունի կինը միտք ե անում, միտք, թե ինչպես անի, վոր Բզրքանունը տանից դուրս գա, գործ անի, թե չե՝ եղպես ապրել չի լինի: Վեր ե կենում մի քանի գաթա թխում, գաթաները տանում տան կտուրը ե իր յերեխային ասում.

— Յես կգնամ ներս, իսկ դու յերթիկից գաթաները մեկ-մեկ ներս գցի:

Մայրը գնում ե տուն, իսկ յերեխան յերթիկից գաթաները ներս ե գցում:

— Բզրքանուն, վեր կաց, յերթիկից գաթաներ ես թափվում, գնանք, հավաքենք,—ասում ե կինը:

— Այ կնիկ, դու գնա դրսից հավաքի, յես ե՛լ ներսինը,—պատասխանում ե Բզրքանունը:

— Տունդ քանդվի, ներսի յեղածները ներսումն ես, գնանք գրսի գաթաները հավաքենք,—ասում ե կինը:

Կինը մեծ դժվարությամբ Բզրքանունին շեմքից դուրս ե տանում: Հենց վոր Բզրքանունը վտոր դուրս ե դնում, կինը ներս ե մտնում, դուռը փակում:

Բզրքանունը շատ ե աղաչում, պաղատում, վոր կինը դուռը բացի, ինքը ներս գնա, բաց լսող չի լինում: Վերջը Բզրքանունը ստիպված հետը մի քիչ հաց ե վերցնում ու ճանապարհ ընկնում: Շատ ե գնում, թե քիչ, մի քոշկ ու սարայի յե հանդիպում: Ներս ե գնում, տեսնում յոթը մարդու անկողիններ ես փռված: Բզրքանունը գնում ե մի անկողնի վրա նստում: Դու մի ասա, այդ քոշկ ու սաքան պատկանում ե յոթը դեերին: Յոթն ել յեղբայրներ եյին: Դեերը գնացել եյին վորսի: Նրանք սովորություն ունեյին ամեն յերեկո յեղբայրներից մեկին առաջուց ուղարկել տուն վորպեսզի իրենց համար ճաշ պատրաստի:

Այդ որն ել դեերից մեկը գալիս ե և ինչ տեսնի... մի մարդ նստել ե անկողնի վրա:

Դեը բարևում ե Բզրքանունին:

Բզրքանունը պատասխանում ե դեի բարեկն, և տեղ ցույց տալիս, վոր նա նստի: Դեը նստում ե մի քիչ, հետ լուռ ու մունջ վեր կենում, ճաշի պատրաստություն ե տեսնում: Գործը վերջացնելուց հետո գնում ե յեղբայրներին դիմավորելու: Յերբ յեղբայրները գալիս են, ասում ե.

— Յեղբայրներ, մի փահկան ե յեկել մեր տուն և մեր անկողիններից մեկի վրա նստել: Յերբ ներս մտա, նա տեղից վեր չկացավ: Ել չեմ իմանում յեկել ե մեզ հետ կովելու, թե վորպես հյուր ե յեկել:

Մեծ յեղբայրն ասում ե.

— Յեղբայր, մենք կգնանք, կփորձենք, տեսնենք ինչ ուժի տեր ե:

Յոթը յեղբայրներն ել գնում են ներս, Բզրքանունին բարևում ու նստում, նրան պատիվ անում:

Բզրքանունն ասում ե.

— Յեղբայրներ, յես ինքս փահկան եմ, յեկել եմ ձեզ մոտ, ուղում եմ ձեզ հետ ապրել:

Մեծ յեղբայրն ասում ե.

— Դու մեր աչքի վրա, գլխի վրա տեղ ունես, յոթ չլինենք, թող ութ յեղբայր լինենք:

Դեերը մի անտառ ունեյին. ամեն որ նրանցից մեկը գնում եր այնտեղից մի շալակ ցախ բերում, վառում եյին: Մի որ Բզրքանունն ասում ե.

— Յեղբայրներ, պարանն ինձ տվեք, յես ել գնամ ցախ բերեմ:

Դեերը պարանը տալիս են Բզրքանունին, նա վեր ե կենում գնում անտառ:

Դե, Բզրքանունը ծառի մի ճուղ ել չեր կարող վերցնել բերել, ել ուր մնաց մի շալակ ցախ, իսկ յեթե դեերն իմանային նրա ուժի մասին, են ժամանակ հո կորած եր:

Մտածում ե թե ինչ անի: Մտածում ե, մտածում, Բզրքանունը պարանի մի ծայրը մի ծառից ե կապում ու վերադառնում դեերին ասում.

— Յեղբայրներ, պարանը կարճ է, մի լերկար պարան տվեք, մի շալակ ցախն լինչ է վոր, լեռ ուզում եմ ամբողջ անտառը մի անգամից շալակել, բերել, ել ինչհույսով տեղը ամեն որ չարչարվենք:

Մեծ դեր դառնում է, ասում:

— Յեղբայր Քրքանուն, մեր անտառը մեզ հով է անում, յեթե տեղահան անես, մենք առանց անտառի կմնանք: Խնդրում ենք չգնա, թող մեր յեղբայրներից մեկը գնա քո փոխարեն մի շալակ փայտ բերի:

Հետո դեերը նայում են իրար ու ասում:

— Այս ինչ վորձանք է սարքում սա մեր գլխին, ուզում է անտառը տեղահան անել: Չլինի թե իրա նման ընկերներ ունի, ուզում է նրանց համար ճանապարհ բացել, վոր գան մեզ սպանեն:

Դեերը յերեկոյան մի տեղ են հավաքվում խորհրդակցելու, բայց Քրքանունն ել ամեն քայլափոխին նրանց հետևում է, թե ինչ են խոսելու: Դեերն ունեյին յոթ կացին, ասում են. «Կացիները կտրենք, դիշերը, յերբ վոր նա քնած կլինի, վեր կկենանք կացիներով կտոր-կտոր կանենք, նրանից կազատվենք»:

Յերեկոյան ամենքը գնում են իրենց տեղերում քնում, իսկ Քրքանունը վեր է կենում մի հաստ կոճղ բերում գնում իր անկողնու մեջ, ինքն ել գնում, մի անկյունում թաքնվում:

Կես դիշերին դեերը քնից վեր են կենում, կացիները վերցնում ու կամաց գալիս նրա անկողնի մոտ, կանգնում ու սկսում ուժեղ թափով կացիներն իջեցնել տեղաշարժի վրա:

Մնացած կացիներով խփում են են հաստ կոճղին, վոր կոճղը փշուր-փշուր է լինում: Դրանից հետո գնում են նորից իրենց տեղերում քնում:

Առավոտյան դեռ լույսը չբացված՝ Քրքանունը դեմքին ձայն է տալիս:

— Յեղբայրներ, այս դիշեր լվերն ինձ կերան:

Նդ վոր դեերն իմանում են, լեղիները պատում է, վանց թե Քրքանունը չի մեռել: Դեերը տեսնում են, վոր ճար չկա, մի կոտ վոսկի ունեյին, բերում են նրա առջև գնում, ասում:

— Յեղբայր, դու մեր մեծն ես, ես վոսկին քո բաժինն է, արի, վոսկին տանք քեզ ու բաժանվենք:

Քրքանունն ասում է.

— Լավ, յես ել եմ ուզում հստեղից գնալ—տանս տեղիս կաբոտել եմ:

Դեերն առավոտյան վեր են կենում, Քրքանունին ճանապարհելու պատրաստություն տեսնում, մի յեղբորն ել նրա հետ գնելով, ասում են.

— Յեղբայր Քրքանունին կշալակես, կտանես մինչև իրա տունը:

Դեռ Քրքանունին շալակում է և ճանապարհ են ընկնում:

Դեռ լուռ ու մունջ նրան տանում, հասցնում է իր տուն:

Քրքանունից ազատվելով դեն սկսում է փախչել ու ճանապարհին հանդիպում է մի աղվեսի: Աղվեսն ասում է.

— Դե, ինչու յես փախչում:

Դեն իր գլխի յեկածը նրան պատմում է:

Աղվեսն ասում է.

— Յեղբայր, յոթ տարի յե Քրքանունն իմ սարսափից տնից դուրս չի գալիս, հիմա յեկել է ձեզ խաբել, ձեզից վոսկի յե վերցրել: Գնանք, վոսկիները հետ վերցնենք, կեսը քեզ, կեսն ինձ:

Աղվեսը տեսնում է, վոր դեռ վախենում է, ասում է.

— Վար դու այդպես վախենում ես, արի իմ վոտքը ամուր կապիր քո վոտքին, ու գնանք, յեթե յես քեզ խաբեցի, դու ինձ սպանիր:

Ալին գլուխ ե տալիս թագավորին և դուրս գալիս։
Ճանապարհին լաց ե լինում, գլխին տալիս։ Գալիս ե տուն,
կնոջ վրա բարկանում, ասում։

— Այ կնիկ, յես թագավորի մոտ ինչ գործ ունեյի,
դու ինձ գոռով նրա փահլանը դարձրիր, հիմի ասում ե՞
թե Ալի-աղա, գնա առյուծ բռնի։

Կինն ասում ե.

— Հեչ մի մտածի։

Շարիբանը վեր ե կենում, մի պարան ե բերում,
սապնում, ողակ անում, ծայրը կապում սյունին, մյուս
ծայրն ել ձեռքին բռնում։ Մեկ ել լսում ե անեղ մոնչո-
ցով առյուծն ե հեռվից գալիս ուղիղ գեպի իրենց տունը։
Հենց այդ ժամանակ Շարիբանը պարանի ողակը դցում ե
առյուծի վիզը։ Առյուծն ինչքան չարչարվում ե, չի կա-
րողանում այլևս ողակից ազատվել։

Առավոտը թագավորի զինվորները տեսնելով առյուծին
բռնված, շնչափտուր գալիս հայտնում են ուրախ լուրը։

— Ով թագավոր, այս զիշեր Ալի-աղան առյուծին
բռնել ե։

Թագավորն ասում ե.

— Գնացեք, Ալի-աղային կանչեցեք ինձ մոտ։

Յերբ նրանք գնում են Ալի-աղային կանչելու, Շա-
րիբանն ասում ե.

— Յերեկ յերեկոյան քիչ եր մնացել առյուծն իմ
Ալիին պատառոտեք, բայց չե, Ալի-աղան նրան հաղթեց,
բերեց կապեց սյունին։

Այդ դեպքից հետո Ալի-աղայի անունը, վորպես քաջ
փահլանի՝ շատ եր բարձրանում։ Թագավորն Ալի-աղային
իր քաջության համար լավ վարձատրում ե և ասում, գնա
լավ ապրի։

Անցնում ե մի քանի որ, թագավորը նորից կանչում
ե Ալի-աղային իր մոտ և ասում.

— Ալի-աղա, մի արջ ե մեր անտառում յերեացել,
գաւ պետք ե գնաս, այդ արջին բռնես, բերես։

Ալանավերակը դուրս ե գալիս, լաց լինելով գնում
տուն, Շարիբանին ասում.

— Կնիկ, տունդ քանդվի, լես ձի նստել չգիտեմ, ինչ-
պես պիտի գնամ անտառ արջին բռնեմ, բերեմ։

Շարիբանն ասում ե.

— Տնաշեն, ինչ ես մտածում, գնա թագավորից զին-
վոր պահանջի, դու նրանց մեծը կլինես, նրանք արջին
թող սպանեն, քո անունը դուրս գա վորպես փահլան։

Առավոտյան Ալանավերակին տալիս են մի լավ ձի,
վոր վրան նստի, տալիս են հարյուր քաջ ձիավոր ու ճա-
նապարհ են դցում։ Ալանավերակը չի կարողանում իրեն
ձիու վրա պահել, հա որորվում ե։ Զինվորներն ասում
են, «Աչք չտալու համար ե այդպես անում»։

Հենց վոր զինվորները տեսնում են արջին, ընկնում
եր նրա յետևից։ Ալանավերակը վախից փախչում ե ու
ինքն իրեն մտածում. «Այլևս վոչ թագավորի մոտ կգնամ,
վոչ ել կնոջս մոտ»։ Իր ձին կապում ե մի ծառի և ինքն
ել բարձրանում ե ծառի գլուխը։ Զինվորներն արջին շատ
են հետապնդում, դու մի ասա այդ ծառի տակ արջի վորջն
ե լինում։ Զինվորներն ընկնում են արջի յետևից, արջն ել
գալիս ե ուղիղ այդ ծառի տակ, վորի վրա Ալանավերակն
ե լինում։ Ալանավերակը տեսնելով արջը դեպի ծառն ե
գալիս՝ վախից դողում ե, չի կարողանում իրեն պահել ու
թրրով—ընկնում ե արջի գլխին։ Ալանավերակը սաստիկ
վախից արջի տկանջները պինդ բռնած, բաց չի թողնում։
Զինվորները վրա յեն հասնուն, ձիերից իջնում, արջին
սպանում։ Հետո զինվորներն իրար ասում են.

— Ալի-աղան և քաջ ե և գիտուն։ Մեզից վոր մեկը
կմտածեր, թե արջը կգա այս ծառի տակ։ Իսկ Ալի-աղան
այդ առաջուց գիտեր։

Զինվորները գնում, թագավորին լուր են ասնում,

Թե Ալի-աղան և քաջ ե և գիտուն: Ինչպես պատահել եր անտառում դեպքը, այնպես ել Թազավորին պատմում են:

Թազավորն Ալի-աղայի ոռճիկը բարձրացնում ե:

Որերից մի ուր Թազավորը նորից կանչում ե Ալի-աղային ու ասում.

— Ալի-աղա, մի Թազավոր իմ դեմ կռիվ ե չեկել, յես քեզ հինգ հարյուր լավ ձիավոր կտամ, պետք ե գնաս նրա հետ կռվես:

Վախից Ալանավերակի Թուրը չորանում ե, տուն ե գնում, կնոջ մոտ լաց լինում, ասում.

— Աստված տունդ քանդի, յերանի յես յոթ տարի մուրացկանություն անեյի, հաճա փահլեան անունը չունե-նայի, հիմա յես ինչպես գնամ կռիվ:

Կինն ասում ե.

— Հեչ մի մտածի, հինգ հարյուր լավ ձիավոր վերց-րու, դու կնես նրանց մեծը, նրանք կկռվեն, քո անունը դուրս կգա վորպես փահլեան:

Ալանավերակն ասում ե.

— Այ կնիկ, այլևս ինձնից քեզ խեր չկա, վեր կաց մի քանի զաթա թխի, քո պատկերն ել վրան նախշիր, ինձ տուր, յես գիտեմ, ել հետ չեմ դառնալու:

Առավոտյան Թազավորը զորքին հավաքում ե ու ասում.

— Ալի-աղան ինչ վոր ասի, դուք այնպես պիտի ա-նեք: Ալի-աղան ձիուց իջնի, դուք ել ձիերից իջեք, Ալի-աղան հեծնի, դուք ել հեծեք: Ամեն տեղ Ալի-աղային հե-տեկեցեք:

Ալանավերակը հազիվ ե կարողանում իրեն Թամբի վրա պահել: Առաջ ե ընկնում, գնում ե մի գետի ափ հասնում: Գետի մոտ ձիերից իջնում, նստում են: Թշնամու բանակն ել գալիս ե գետի մյուս կողմը բռնում:

Յերկու բանակներն ել պատրաստվում են հարձակ-վելու:

Ալանավերակը շրի ափին յեղեզ ե հավաքում, գցում շրի յերեսը, ասում ե, յերանի այն ժամանակ, յերբ յես յեղեզից կողովներ եյի պատրաստում:

Ինչպես Թազավորը հրամայել եր, Ալանավերակի հինգ հարյուր զինվորները նույնպես վեր են կենում, յեղեզ քա-ղում ու գցում շրի յերեսը: Ջուրը յեղեզը քշում տանում ե մի մեծ քարի դեմ անում, ու դրանով կամուրջ ե գո-յանում: Ալանավերակը գնում ե մի Թազուն տեղ նստում, իր զաթան հանում, դնում առջև վոր ուտի: Լաց ե լի-նում, ասում. սա իմ կնոջ պատկերն ե, ով գիտի ել տես-նեմ թե չե: Այդ ժամանակ վորտեղից վորտեղ մի շուն են մյուս ափից գալիս ե զաթան Ալի-աղայի առջևից փախցը-նում: Ալանավերակը Թուրը վերցրած ընկնում ե շան յե-տեկից: Ջինվորներն ել Ալի-աղայի արարքին են հետևում, Թրերը վերցրած նրանք ել են վազում: Ալանավերակը յերբ վոր կամրջի վրայից անցնում ե հակառակորդի բանակի կողմը, զինվորները նույնպես անցնում են ու հարձակվում են—հակառակորդին ջախջախում, վիշրում: Ալանավերակը Թուրը ձեռին հա շան հետևից ե վազում: Ջինվորներն այդ վոր տեսնում են, իրար ասում են.

— Տղերք, տեսեք Ալի-աղան ինչպես ե բարկացել, վոր չի ուզում թշնամու բանակից մի շուն ել կենդանի մնա: Հետո մոտենում են Ալանավերակին ու ասում.

— Ալի-աղա, մենք քեզ մատաղ սիրտդ լեն պահիր, մենք բոլորին հաղթեցինք: Ապա զինվորներից մեկը հաս-նում ե Թրի մի հարվածով շանը սպանում: Այդ ժամանակ Ալանավերակը բացականչում ե.

— Որսնյ, աչժմ միայն սիրտս հովացավ:

Նրանք վերադառնում են Թազավորին լուր բերում.

— Ալի-աղան մի տեսք, Թոփ ու կրակ ասեք: Ալի-աղան հաղթեց թշնամու վողջ բանակին:

Թազավորը հրաման ե գրում, Ալի-աղային աշխարհի ամենագորեզ փահլեանն ե հայտարարում:

ԹԵ ԻՆՉՊԵՍ ԹԱԳԱՎՈՐԸ ԴԱՐՁԱՎ ԱՂՎԵՍ, ՎԵՁԻՐԸ՝ ԹԱՁԻ

Լինում ե մի վորսորդ, անունը՝ Թեմուր: Նա ունե-
նում ե մի պառավ մայր:

Մի որ Թեմուրը գնում ե վորսի և ծովի ափին մի
գեղեցիկ կենդանու յե հանդիպում: Թեմուրը թագնվում ե,
նշան բռնում ու մի գնդակով այդ գեղեցիկ կենդանուն
սպանում: Վեր ե կենում եղ կենդանու մորթին քերթում,
ուսին գցած վերադառնում դեպի տուն: Ճանապարհին
հանդիպում ե նրան թագավորի վեզիրը:

Վեզիրն ասում ե.

— Թեմուր այդ մորթին ինձ տուր:

Թեմուրը չի տալիս:

— Լավ, չես մարսի,—ասում ե վեզիրը:

Թեմուրը գալիս ե տուն: Պառավ մայրն ասում ե.

— Թեմուր, եղ մորթին իսկի տեսնող չեղամ:

— Մայրիկ, վախ՛, թագավորի վեզիրը տեսավ:

— Ե, ինչ ասաց:

— Ասաց ինձ տուր, իսկ յես չավեցի:

— Լաո, վախ՛, դու կմխտավես նրա ձեռքից:

Մայր ու վորդի նստում են տխուր տրտում մտա-
ծում:

Վեզիրը գնում ե թագավորի պալատը և ասում.

— Թագավորն ապրած կենա, Թեմուրը մի մորթի յե
բերել, վորը միայն քո ընդունարանին ե սագակա:

— Լավ, ասում ե թագավորը, ինձ ձոտ կանչեք
Թեմուրին:

Թագավորի յերկու ծառաները գնում են Թեմուրի
յեակից: Թեմուրը մորթին վերցրած գալիս ե թագավորի մոտ:

— Լաո,—ասում ե թագավորը— ինչ տամ քո մորթուն:

— Թագավորն ապրած կենա,—ասում ե նա,—ինչ
եղ վոր տաս յես հոժար եմ:

— Թագավորը հարցնում ե իր վեզիրին, թե՛ ինչ
տան Թեմուրին:

— Թագավորն ապրած կենա,—ասում ե վեզիրը,—
Թեմուրը վորսորդ ե, մի պարկ վառող տուր նրան, վոր
վորսորդութունն անի:

Թագավորը մի պարկ վառող ե տալիս Թեմուրին,
Թեմուրը վերցնում, գնում ե տուն:

Մի քանի որ հետո վեզիրը թագավորին ասում ե.

— Ընդունարանդ լավ ե, գեղեցիկ մորթի եղ յեղավ.
հիմի փղոսկրներ են պետք, վոր նրանցով պատերը զար-
դարենք:

— Վեզիր,—ասում ե թագավորը,—հապա ո՞վ կարող
ե փղոսկր ճարել:

— Թագավորն ապրած կենա,—ասում ե վեզիրը,—
նա, ով մորթի յե բերել, նա եղ փղոսկր կարող ե ճարել:

Թագավորն իր յերկու ծառաներին նորից ուղարկում
ե Թեմուրի յետևից:

— Թեմուր,—ասում ե թագավորը,—դու պետք ե այժմ
ինձ համար փղոսկր ճարես:

Թեմուրը վերադառնում ե տուն, մորն ասում:

— Մայրիկ, յես ինչքան փղոսկր պիտի ճարեմ, վոր
թագավորի ընդունարանի պատերը զարդարեն նրանցով:

Մայրն ասում ե Թեմուրին.

— Յես դիտեմ այս ամբողջը վեզիրի սարքածն ե,
վեզիրն իր վրեժն ե հանում քեզանից, բայց փոչինչ, մի
մտածի: Գնա թագավորի մոտ, ասա, քառասուն կացնավոր
եմ ուզում, քառասուն տիկ գինի, քառասուն փուխ աղ:

Թեմուրը գնում է թագավորի մոտ, ասում.

— Թագավորն ապրած կենա, քառասուն կացնավոր եմ ուղում, քառասուն տիկ գինի, քառասուն փութ աղ:

Թագավորը վեզիրին հրամայում է Թեմուրի պահանջը կատարել:

Թեմուրն ել ամբողջը վերցնում, գնում է մի բարձր սարի գլուխ: Այդ քառասուն փութ աղը լցնում է աղբյուրների մեջ, աղբյուրները ցամաքում են: Այդ քառասուն տիկ գինին ել լցնում է ափագանների մեջ: Քառասուն կացնավորներն ել թագստոցներում պահում:

Կեսուրին սարսափելի շոգ է լինում: Փղերը ծարավում են, հավաքվում, գալիս են աղբյուրներից ջուր խմելու: Գալիս են, տեսնում աղբյուրները ցամաքած: Գնում են ափագանների մեջ յեղած գինին ամբողջովին ծծում: Բուրն ել հարբում են, տեղն ու տեղը ընկնում գետնին:

Այդ ժամանակ քառասուն կացնավորները դուրս են գալիս իրենց թագստոցներից եղ փղերին մորթում են, քառասուն ձիու բեռ բարձում փղոսկրներով ու բերում, թագավորին նվեր:

Թագավորը վարպետներ է հրավիրում, վոր պատերը զարդարեն: Վարպետները փղոսկրներից թագավորի ընդունարանի պատերը զարդարում են:

Յերեկոյան պալատականները հավաքվում են նորսարքված ընդունարանում ու զարմանում պատերի գեղեցկությանը:

— Թագավորն ապրած կենա,— ասում է վեզիրը,— շնորհավոր լինի, ընդունարանդ, լավ է, բայց յեթե վիշապի գլխի ջահն ել լինի այստեղ, այն ժամանակ քո ընդունարանն ավելի շքեղ կլինի:

Թագավորն ասում է.

— Վեզիր, ասա, ով կարող է բերել վիշապի գլխի վերևի աննման ջահը:

— Թագավորն ապրած կենա,— ասում է վեզիրը,— ով վոր փղոսկրները ճարեց, նա ել կարող է վիշապի գլխի աննման ջահը բերել:

Թագավորը մարդ է ուղարկում Թեմուրին կանչել տալիս:

— Թեմուր, դու պետք է գնաս, վիշապի գլխի վերևի աննման ջահը բերես,— ասում է թագավորը:

Թեմուրը տխուր-տրտում վերադառնում է իր պառավ մոր մոտ: Մայրն ասում է.

— Թեմուր, լաո, ինչո՞ւ յես այդպես տխուր:

— Թագավորն ինձ հանգիստ չի տալիս,— պատասխանում է վսրդին,— հիմի ել ինձ ուղարկում է վիշապի գլխի վերևի աննման ջահը բերելու:

— Լաո,— ասում է մայրը:— գիտեմ, վեզիրի սարքած գործն է այդ, հիմի լսիր ինձ: Ջահը բերելու համար պետք է գնաս քառասուն քուռակ ունեցող զամբիկը բերես: Յե՛վ պառավ մայրը սովորեցնում է Թեմուրին, թե ինչպես զամբիկին բռնի:

Թեմուրը վեր է կենում, գնում մի բարձր սարի գլուխ, աղբյուրի մոտի խոտերի մեջ պահվում:

Ամառ է լինում, շոգ ուր, զամբիկն իր քուռակների հետ միասին գալիս է այդ աղբյուրից ջուր խմելու: Ջամբիկը ջուրը խմում է ու պառկում խոտերի մեջ հանգրստանալու: Թեմուրն այդ ժամանակ դուրս է գալիս խոտերի միջից զամբիկին բռնում է, իր քառասուն քուռակների հետ բերում տուն:

— Մայրիկ, հիմի ինչպե՞ս պիտի գնամ վիշապի գլխի վերևի աննման ջահը բերեմ,— հարցնում է Թեմուրը:

— Թեմուրս,— ասում է մայրը,— վիշապը քառասուն ու արթուն է լինում, քառասուն ու քնած, դու զամբիկին հեծիր, գնա, վիշապն այժմ քնած կլինի: Յերբ վոր հասնես վիշապին, ձեռքդ գցիր ջահի ողակներին և զամ-

բիկին պինդ ասպանդակիւր, թող թռչի: Վիշապը կսկսի գոռալ, վիշապի շնչից կրակ կթռչի, զամբիկը քեզ հրեղենի պես կթոցնի ու ջահը կբերես թագավորին կտաս:

Թեմուրը վեր ե կենում, պատրաստություն ե տեսնում, ճանապարհ ե ընկնում, գնում հասնում ե վիշապի հողը: Հասնում ե, տեսնում՝ ճիշտ վոր վիշապը քնած ե, ու նրա գլխի վերե կա մի աննման գեղեցիկ ջահ, վոր արևի պես լույս ե սփռում չորս կողմը: Թեմուրը զամբիկի վազքի ընթացքում ձեռքը գցում ե ջահի ողակներին. ջահը պոկվում ե վիշապի գլխավերևից: Վիշապը զարթնում գոռում ե, նրա շնչից բոց ե բարձրանում, սկսում ե գետինը վառվել: Բայց զամբիկը Թեմուրին ազատում, բերում ե տուն:

Թեմուրը զամբիկի աչքերը համբուրում ե ե բաց թողնում: Թեմուրը ջահը բերում տալիս ե թագավորին:

Յերեկոյան պալատականները գալիս, հավաքվում են թագավորի ընդունարանում ե ինչ են տեսնում— աշխարհի ամենագեղեցիկ մորթին վոտքերի տակ փռած, պատերը փղոսկրից, աննման ջահն ել մեջտեղում կախած՝ լույս ե տալիս արևի պես: Հյուրերը հիացած, վոչ ուտում են, վոչ խմում, միայն ընդունարանն են դիտում:

Վեզիրն ասում ե.

— Թագավոր, շնորհավոր լինի, ամեն ինչ լավ ե, միայն մի բան ե պակաս: Յեթե Ուշանգի շահի աղջիկը լինի, վոր քեզ կնություն անի, ամեն ինչ լրիվ կլինի:

Թագավորն ասում ե վեզիրին.

— Ո՛ւմ ուղարկենք, վոր Ուշանգի շահի աղջիկը բերի:

— Թագավորն ապրած կենա,— ասում ե վեզիրը,— ավ վոր այս ամենը բերել ե, թող նա ել գնա Ուշանգի շահի աղջիկը բերի:

Թագավորն ասում ե իր ծառաներին.

— Շուտ գնացեք, Թեմուրին կանչեք ինձ մոտ.

— Թեմուրը գալիս ե թագավորի ընդունարանը, բարևում, ասում.

— Ի՞նչ կցանկանաք:

Թագավորն ասում ե.

— Պետք ե գնաս Ուշանգի շահի աղջիկը բերես ինձ համար:

Թեմուրը գալիս ե տուն, մոր մոտ, լաց ե լինում, ասում.

— Հիմի ել թագավորի հրամանով պետք ե գնամ Ուշանգի շահի աղջիկը բերեմ:

— Լաո,— ասում ե մայրը,— գնա թագավորի մոտ, ասա՝ քեզնից ուզում եմ քառասուն նավ, քառասուն դհուլ-դուռնաչի, քառասուն աղջիկ, քառասուն տղա, քառասուն բեռ ապրանք, ամենաթանգարժեք կտորեղեններով: Այն ժամանակ յես կգնամ Ուշանգի շահի աղջկանը բերելու:

Թեմուրը գնում ե թագավորի մոտ, ասում.

— Թագավորն ապրած կենա, քեզանից ուզում եմ քառասուն նավ, քառասուն դհուլ-դուռնաչի, քառասուն աղջիկ, քառասուն տղա, քառասուն բեռ ապրանք՝ ամենաթանգարժեք կտորեղեններով, այն ժամանակ յես կգնամ Ուշանգի շահի աղջիկը բերելու:

Թագավորը հրամայում ե վեզիրին՝ այդ բոլորը պատրաստել:

Թեմուրը նավերը լցրած ուղևորվում ե դեպի Ուշանգի շահի քաղաքը: Նավերը գնում քաղաքի նավահանգստում կանգ են առնում: Այդ քառասուն դհուլ-դուռնաչին սկսում են նվազել, քառասուն տղան, քառասուն աղջիկները դուրս են գալիս ծովի ափին սկսում են պարել, քեֆ-ուրախություն անել:

Հուր են տալիս Ուշանգի շահի աղջկան, թե՛ վեր
կաց, դուրս արի քո քոշկի կտուրը, տես աշխարհում
ինչ կա, ինչ չկա:

Ուշանգի շահի աղջիկը նայում է տեսնում տղաները
մի կողմ են պարում, աղջիկները մի կողմ, քառասուն
դհուլ-դուռնաչիներն էլ մի կողմ կանգնած նվագում են:
Թեմուրն էլ ամբողջ ապրանքը դուրս է բերել ու ձրի
բաժանում է ժողովրդին:

Ուշանգի շահի աղջիկը գնում է հոր մոտ, խնդրում.

— Հայրիկ, թույլ տուր գնամ ծովափ, թամաշա անեմ:

Հայրը թույլ է տալիս: Ուշանգի շահի աղջիկը քա-
ռասուն աղջիկ հավաքած դալիս է նավերին թամաշա
անելու:

Ուշանգի շահի աղջկա անունը Գուլիարի էր:

Թեմուրն այդ ժամանակ Ուշանգի շահի աղջկան
հրավիրում է իր նավը: Յերբ Ուշանգի շահի աղջիկը նավ
է մտնում, Թեմուրը հրամայում է նավերին՝ ճանապարհ
ընկներ:

Ուշանգի շահի մարդիկ սկսում են նրանց հետա-
պնդել, բայց արդեն ուշ է լինում, Թեմուրի նավերը
շատ են հեռացած լինում:

Ուշանգի շահի աղջիկը հանկարծ նկատում է, վոր
իրենք ափից շատ են հեռացել: Նա կախարդ է լինում,
այնպես է անում, վոր նավերի խարխիւներն իջնում են
ծովի հատակը, նավերը կանգ են առնում: Նավորդ-
ները անհանգստանում են, չեն իմանում, թե ինչո՞ւ այդ-
պես յեղավ:

Թեմուրը գնում է Ուշանգի շահի աղջկա մոտ:

Ուշանգի շահի աղջիկը ասում է.

— Այս ինչ բերիք դու իմ գլխին:

Թեմուրն ասում է.

— Թագավորն է հրամայել, վոր քեզ տանեմ նրա

համար: Յես ինչ մեղք ունեմ: Ու պատմում է իր գլխի
վողջ յեկածը:

— Թեմուր, յես տեսնում եմ, վոր դու մեղավոր
չես: Վոր եղպես ե, — ասում է Գուլիարին, նավերը թող
շարժվեն, բայց մենք յերբ տեղ հասնենք, մարդ ուղար-
կիր թագավորի յեակից, թող ինքն ու իր վեզիրը գան
մեզ դիմավորելու:

Նավերը դալիս են թագավորի քաղաքը, ծովափին
կանգնում: Տղաները, աղջիկները, դհուլ-դուռնաչիները
դուրս են դալիս, ուրախանում, պարում: Թեմուրն էլ
մարդիկ է ուղարկում թագավորի մոտ, հայտնելու, վոր
իր պալատականներով գա ծովափ՝ Ուշանգի շահի աղջկան
դիմավորելու:

Թագավորն իր մեծամեծներով, վեզիր-պալատական-
ներով դալիս է ծովափ Ուշանգի շահի աղջկան դիմա-
վորելու:

Ուշանգի շահի աղջիկը թագավորին անիծում է,
ասում.

— Թագավոր, դու լինես մի աղվես, վեզիր դու ել
լինես մի թաղի: Թող թագավորը փախչի, վեզիրն էլ
նրան հետապնդի, թող ժողովուրդն էլ ասի.

— Հա ջան, հա ջան:

Ասեց-չասեց՝ մին էլ տեսան թագավորը դարձավ
մի աղվես, իսկ վեզիրը՝ թաղի ու փախան:

Թեմուրն ու Ուշանգի շահի աղջիկ Գուլիարին ի-
րար ուղեցին, յոթ որ, յոթ դիշեր հարսանիք արին:

Թեմուրն իր պառավ մորն էլ բերեց իրենց մոտ և
ուրախ ապրեցին:

Բարին հստեղ, չարն աղվես-թագավորի և թաղի-
վեզրի մոտ:

ԴԱՌՈՒԴԵ ՍԱՄՍՈՒՆԵ

(ՔՐԻՍՏՈՍԱՆ ՎԱՐԻԱՆՏ)

Սամսունը կառավարում է Հոհան, իսկ Դաուդը նրա յեզքոք աղան էր: Դաուդը փոքր էր: Սամսունն ինչքան սահմաններ ուներ, Հոհանն էր իշխում այդ բոլորի վրա:

Մելիքը Մըսրումն էր, Մըսրի քաջ մարդն էր համարվում, ինչ կար չկար՝ Մելիքի ձեռքումն էր: Բայց Մելիքն ինչ անում էր չէր անում, չէր կարողանում Սամսունը վերցնել իր ձեռքի տակ:

Մըսր-Մելիքը մի աղա ուներ: Մի որ նրա աղան շուկայից գալիս էր. նայեց, տեսավ մի խուժը յերեսաներ իրենց համար խաղում են: Մըսր-Մելիքի աղան ախտեղ մի աղայի ծեծեց:

Տղան հայր չուներ, նրա մայրը պառավ էր: Տղան լաց յեղավ, գնաց իր մոր մոտ: Մայրը նրան ասաց.

— Ինչո՞ւ յես լալիս:

— Մըսր-Մելիքի աղան ինձ ծեծեց:

Գառա՞ն իր աղայի թևից բռնեց, բերեց Մըսր-Մելիքի մոտ, ասաց.

— Դու ուժեղ ես, դու Մըսրի զոչադն ես, քու աղան ել գառել է զոչադ: Յեթե յերկուսդ ել ուժեղ եք, ինչո՞ւ չէք գնում Հոհանի Սասունը գցում ձեր ձեռքը: Իմ խեղճ աղային եք ծեծում, մենք խեղճ ենք, ձեր ուժը մեր վրա յե գնում:

Այս խոսքի վրա Մըսր-Մելիքը լռեց: Նրա յերեք հարյուր վաթսուհին փեց յերակներն իրենց տեղում կանգնեցին, նրա բարկությունը յեկավ, նրա ուժն իր տեղը յեկավ, աչքերն արյունով լցվեցին, այլևս պառավին վոչինչ չստաց,

վերադարձավ իր տունը և պատրաստություն տեսավ,
հրամայեց Մըսրա բնակիչներին.

— Զահել, ծերունի ու պառավ, ով վոր կարող ե գա-
զանակ վերցնել, ում ծնկներում ուժ կա, ով կարող ե
ճանապարհ գնալ, պատրաստվեցեք, զենք-զրահով, չափ-
վրաններով, մենք գնում ենք Սամսունի վրա, կամ Հոհան
պիտի Մըսրն ինձնից վերցնի, կամ յես պիտի Սամսունը
նրանից վերցնեմ:

Հրամանը վոր դուրս յեկավ՝ յերեսա, ծերունի, պա-
ռավ, ով վոր կարող եր գազանակ վերցնել, պատրաստու-
թյուն տեսան, իրենց չափ-վրանները վերցրին, մեծ բա-
նակով զնացին զեպի Սամսունի սահմանը:

Մի շուր եր գալիս և մտնում Սամսուն: Մըսր-Մե-
լիքը հրամայեց ալզ շուրը կտրել: Իրենց չափ-վրաններն
ամբողջին ալգտեղ: Մըսր-Մելիքի վրանն առանձին խփե-
ցին, բանակից քիչ հեռու: Մըսր-Մելիքն յոթնոր քնում
եր, յոթն որ արթուն եր մտում: Թող Մըսր-Մելիքը վրա-
նում քնի, թող դորքն ել սպասի. քաղաքի շուրը թող
կարած մնա:

Մենք Սամսունից խոսենք: Սամսունի բնակիչները տե-
սան շուրը ցամաքեց, ծարավեցին, իրար անցան: Յերկու
մարդ ուղարկեցին, վոր ջրի ցամաքելու պատճառն իմա-
նան, տեսնեն, թե ինչո՞ւ իրենց շուրը չի գալիս: Նրանք
յերբ ջրի աղուներին նայեցին, տեսան յերկնքի աստղերին
հաշիվ կա, չափ-վրաններին հաշիվ չկա: Հոհանին լուր
բերին: Հոհանը զնաց յեղով մի բլրակի վրա, նայեց, տե-
սավ վոր ճիշտ եր բնակիչների խոսքը:

Հոհանը շատ վախեցավ, շատ խեղճացավ, բնակիչ-
ներին ասաց.

— Գնացեք ներս, դռները ձեր վրա փակեք, սա
Մըսր-Մելիքի զորքն ե, մեր վերջը յեկել ե, մեր քոքը
կկարեն:

Հոհանը ներս գնաց, դուռն իր վրա փակեց:

Դառուը Զահել եր, չափում եր Սամսունի սարն ու
քարը: Սամսունի բնակիչներն ասին. «Մենք ծարավ ենք»:
Դառուը յետ գառավ, իր հորյեղբար Հոհանին ասաց.

— Դու ինչո՞ւ յես ներս մտել, ժողովուրդը ծարավ ե,
շուր ե ուղում:

— Իմ ուժից վեր ե, յես չեմ կարող շուր բերել,—
ասաց Հոհանը:

Դառուը զնաց տուն, իր դենքն ու զրահը կապեց,
Հոհանի ձին քաշեց դուրս, հեծավ, քշեց Մըսր-Մելիքի
զորքի մեջ: Նայեց, մի ծերունի բանակի մի կողմում կանգ-
նել եր, նրանից հարցրեց, ասաց.

— Պապիկ Զան, ասա, սա ինչ զորք ե, ինչ հարա-
յնոց ե, ինչ կոխի ե, ինչ աղմուկ աղաղակ ե:

Ծերունին ասաց.

— Մըսր-Մելիքի զորքն ե, յեկել ե Սամսունը դավթի:
Հոհանին գցի իր ձեռքի տակ:

— Հիմի Մըսր-Մելիքը վորանդ ե,— ասաց Դառուը:

— Այն առանձին վրանը Մըսր-Մելիքի վրանն ե,—
պատասխանեց ծերունին:

— Պետք ե յես գնամ Մըսր-Մելիքին տեսնեմ:

— Ի՞նչ գործ ունես նրա հետ, Մըսր-Մելիքը յոթ որ
քնում ե, յոթ որ արթուն ե մտում, այսոր յերեք որ ե
քնել ե, չորս որ ե մնացել, վոր դարթնի:

Դառուը ասաց.

— Յես յեկել եմ նրա քունը խանդարեմ:

Ծերունին ասաց.

— Դու չես կարող նրա դեմ կովի: Թե դու գնաս
ներս վրանի դռն մտա, Մըսր-Մելիքն իր շունչը թողնի՝
դու կթուչես, յեռներին կկաշես, իսկ թե իր շունչը հետ
քաշի՝ ճանձի նման դու կգնաս նրա բերնին կկաշես:

Ծերունին Մըսր-Մելիքից շատ եր վախեցել, կարծում
եր նրանից ուժեղը չկա:

Դատուդը շատ վերափորձեց, նրա յերեք հարյուր վաթսուսն վեց յերակններն ուժով լցվեցին, ձիու կողքերին խփեց: Ձին քշեց գնաց Մըսը-Մեկիքի դռան դեմ կանգնեց: Մըսը-Մեկիքը քնած էր: Ահեղ ձայնով նրա անունը տվեց:

Մըսը-Մեկիքը քնից վեր կացավ, կանգնեց ասաց.

— Դու ո՞վ ես, Վոր իմ քունը խանդարեցիր:

— Յես Դատուդն եմ, իսկ դու ո՞վ ես, Վոր Սամսունի ջուրը կտրել ես:

— Յես Մըսը-Մեկիքն եմ.— ասաց,— յես՝ յեկել եմ ձեք հալը հարցնեմ, ասել ե՞՛ ձեզ հետ կովելու:

Մըսը-Մեկիքը թուրը վերցրեց, վրանից դուրս յեկավ, սկսեց Դատուդի հետ կովել, համա ինչ արեց-չարեց, մաշալլա Դատուդին, չկարողացավ հաղթել: Հետո Դատուդի դեմ կանգնեց, ասաց.

— Դատուդ, քեզ պեսներին մարդ իր հացով պատվում ե, հետո նրա հետ կովում, ձիուց իջիր, իմ մի սլոտուճ հացը կեր, հետո յես ու դու ելի կկովենք:

Դատուդն ասաց.

— Ձե, յես չեմ իջնի, քեզ պեսների հացը չեմ ուտի դու մուխանաթ ես, իմ կովիլը կոխիվ ե:

Յոթն ուր Դատուդն ու Մըսը-Մեկիքը կովեցին: Մըսը-Մեկիքը տեսավ Դատուդին չի կարող հաղթել, Դատուդը պիտի սպանի իրեն, ասաց.

— Դատուդ, զիշերաշորը հագիս ե, սպասիր, գնամ պատերազմական շորերս հագնեմ, գամ:

Մըսը-Մեկիքը գնաց ներս, վրանի դուռը փակեց, յոթ գոմշի կաշի հագավ, վրայից զենք ու զրահ կապեց դուրս յեկավ Դատուդի հետ կովի: Դատուդի բարկութունը յեկավ, ճակտի յերակները բարձրացան: Դատուդը մեկ անգամ ձին քշեց, գնաց նրա դուռի մոտով, այն կողմից կայծակի տրագությամբ յետ յեկավ, թուրը Մըսը-Մեկիքի մեջտեղը

խփեց: Թուրը Մըսը-Մեկիքին մեջտեղից կիսեց յերկու մասի ու գետնի տակ թաղվեց կորավ: Դատուդը Մըսըս ամբողջ բնակիչներին իրեն յենթարկեց. Սամսունի ջուրը բաց թողեց, յեկավ իր հորյեղբայր Հոհանին ասաց.

— Մըսը-Մեկիքն ինչ եր, Վոր դու նրանից վախենում եիր: Ինչո՞ւ յես ներս մտել, դուռը վրադ փակել, յես Մըսըս ամբողջ ժողովրդին քեզ յենթարկեցի: Դե վեր կաց, դուրս արի, դուռը բաց:

Սամսունի ժողովուրդը հավաքվեց, ասաց.

— Մենք չենք ուզում Հոհանը մեզ կառավարի, մեր յերեխաները վոչնչանան: Նա չի կարող մեզ նեղությունից ազատել, մեզ տիրություն անել, թող Դատուդը Հոհանի տեղ նստի:

Դատուդին Հոհանի տեղը դրեցին: Դատուդը սկսեց Սամսունին և Մըսըին տիրություն անել:

Ֆ. Ս. Դ. Կ.

1. Յերկու աղվես	3
2. Աղվեսն ու առյուծը	4
3. Աղվեսի վկայականը	7
4. Քրքանուն	8
5. Ալանավերակ	14
7 թե ինչպես թագավորը դարձավ աղվես, վեզիրը՝ թագի	20
8. Դաուդե Սամսունե (Ահմե Ձալոյի պատմածից)	28

Շապիկը և իլյուստրացիաները՝
Նկարիչ Արտատ Բերգենգրինի

Պատ-խմբագիր՝ Ա. Բ. Բ. Բ.
Տեխ-խմբագիր՝ Ս. Ս. Ա. Բ. Բ. Բ.
Մեքագրիչ՝ Մ. Թ. Բ. Բ. Բ.

ՎՖ 1051 Հրատ. 5363.

Պատվեր 730. Տիրաժ 3000

Հանձնված է արտադրության 14/X—1940 թ.

Ստորագրված է տպագրության 14/XII—1940 թ.

Հայկական տպարան, Յերևան, Լենինի, 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0398767

9500 10.

2447